

AKTIVACE POVRCHU A AUTOMATIZACE V LEPENÍ

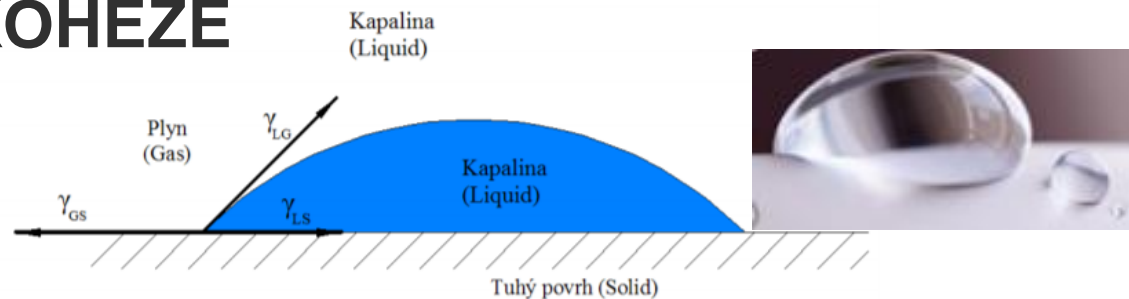
Ing. Viktor Kreibich, Ing. Vojtěch Klečka

WAtech a.s.

ODBORNÝ SEMINÁŘ

Čištění a úpravy povrchů před lepením

KVALITA LEPENÉHO SPOJE – ADHEZE, KOHEZE

■ Adheze lepidel a tmelů k povrchu substrátu

- **Povrchová energie substrátu** povrchové napětí [mN/m] → Smáčivost povrchu - kontaktní úhel

Polarita substrátu - struktura (kovy, plasty, sklo ...)

SMÁČIVOST
+
ADHEZE

Polární funkční skupiny na povrchu (C-OH, -C=O, COOH, C-NH₂) - reaktivní, hydrofilní

→ **Chemická vazba s lepidlem - ADHEZE**

- **Čistota povrchu** (pevné částice, organické nečistoty (prach, mastnota, separátory, změkčovadla ...))

■ Kohezní vlastnosti lepidel a tmelů

- **Vnitřní soudržnost lepidla** (chemické složení, hustota zesíťování polymerů, vnitřní pnutí, elasticita)

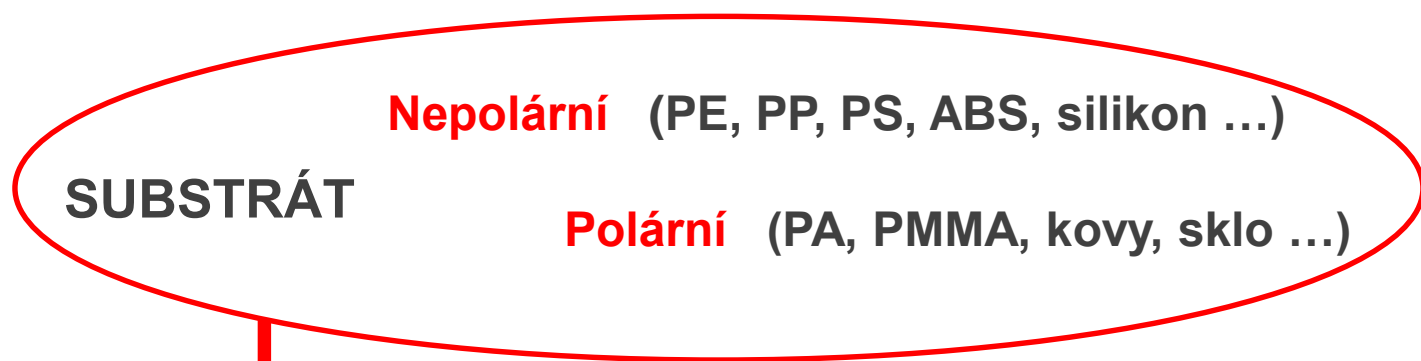
Teplotní namáhání - Teplota skelného přechodu T_g – **Provozní teplota lepidla**

Strukturální lepidla < **T_g** < Elastomery

AKTIVACE POVRCHU SUBSTRÁTŮ PRO LEPENÍ

Povrchové napětí :
smáčivost: > 38 mN/m
lepení : > 45 mN/m

- **Mechanická úprava povrchu**

- **Zdrsnění, odstranění nečistot**

Tvorba pórů na povrchu, větší styčná plocha

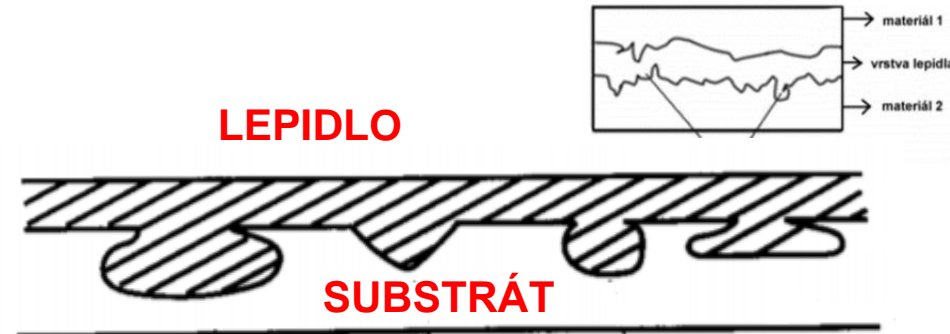
Předpokladem je dobrá smáčivost povrchu

(nejlépe polární substráty)

Střední aritmetická hodnota drsnosti: Ra [μm]

ČIŠTĚNÍ, AKTIVACE POVRCHU

Polární skupiny na povrchu

WATECH

AKTIVACE POVRCHU SUBSTRÁTŮ PRO LEPENÍ

Chemická úprava povrchu

- Odmašťování, moření, odrezování povrchu
- Fluorace nepolárních plastů (PP, PE) (směs $F_2 + O_2$)
- Primery (např. trialkyl aminy, trialkylamonium karboxyláty ...)

Interakce: substrát – (aktivátor) – primer – lepidlo

➔ polární sloučeniny (skupiny) na povrchu substrátu (-OH, -C=O, -COO⁻, -C-NH₂)

sklo aktivace: ➔ -OH skupiny na povrchu: silikátování $H_2SO_4 + H_2O_2$ „Piranha“ nebo primer

Pevná chemická vazba

Kovalentní vazba **reaktivní skupiny primeru +**

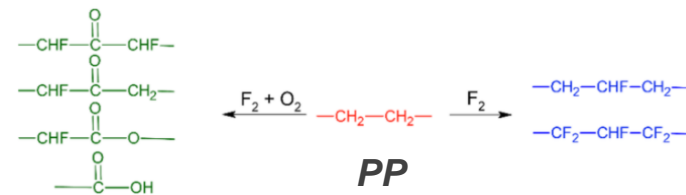
reaktivní skupiny polymeru lepidla

Epoxidy: reaktivní epoxy skupina

PUR: reaktivní C-OH, C=O

větší lepená plocha = více vazebných interakcí = **větší ADHEZE**

(bezpečnost, toxicita)

AKTIVACE POVRCHU SUBSTRÁTŮ PRO LEPENÍ

- Fyzikální úprava povrchu

On-line aplikace

- *Ionizace povrchu*

Odstranění mechanických nečistot ze substrátu (prachové částice)

Plasty: Odstranění statického náboje z povrchu substrátu
Zabránění přitahování pevných částic k povrchu

- *Plazmování*

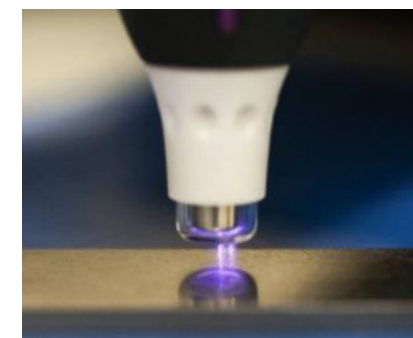
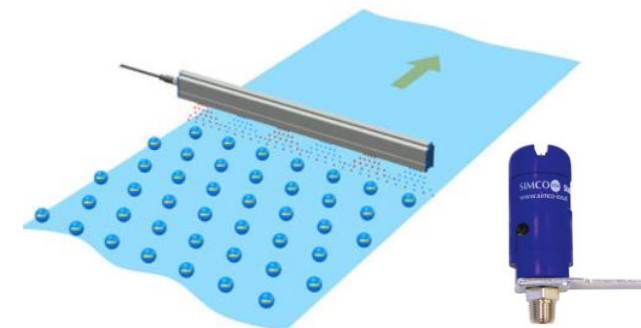
Plamen, El. Výboj + Ar, O₂, He, CO₂, N₂, NH₃, H₂, vzduch

Povrchová metoda, aktivace plastů jen do hloubky několika nm

NANOTECHNOLOGIE

Čištění a aktivace povrchu v jednom kroku
Rychlost, reprodukovatelnost procesu
Homogenní povrch

AUTOMATIZACE

W A T E C H

PLAZMOVÁNÍ POVRCHU NEPOLÁRNÍCH SUBSTRÁTŮ

■ Plazma

4. stav hmoty s vysokou energetickou hladinou, excitace atomů a molekul plynu

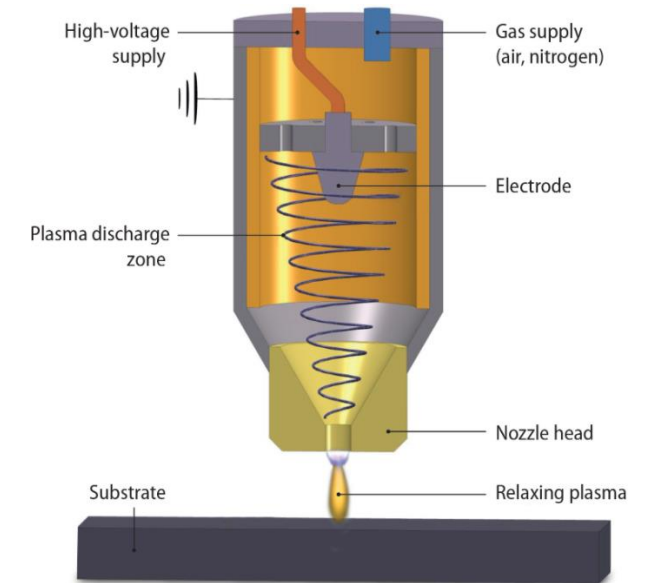
Ionizace plynu na elektrodě

(např. Ar/10%O₂,N₂, vzduch 21%O₂/78%N₂)

➔ aktivní excitované částice: ionty, volné radikály, excitované elektrony
NO*, O₂*, N₂*, N₂⁺, O₂⁺, O* ...

Detekce vzniklých částic: **Optická emisní spektrometrie**
Čárové spektrum

Za atmosférického nebo sníženého tlaku (i tvarově složité díly, hůře přístupná místa výrobku – lze řešit)

PLAZMOVÁNÍ POVRCHU NEPOLÁRNÍCH SUBSTRÁTŮ

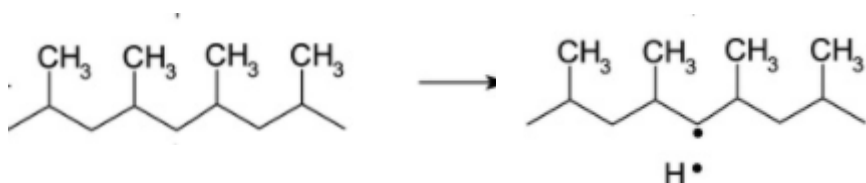
- Interakce excitovaných částic plazmatu s povrchem substrátu

Inzerce O částic do struktury substrátu (jen několik atomárních vrstev)

Kyslík v excitovaném singlet. stavu : až 1000x vyšší reaktivita oproti tripletu

Štěpení C-C vazeb polymeru, vznik polárních funkčních skupin C-OH, C=O, COOH a C-C oligomerů)

Příklad aktivace PP:

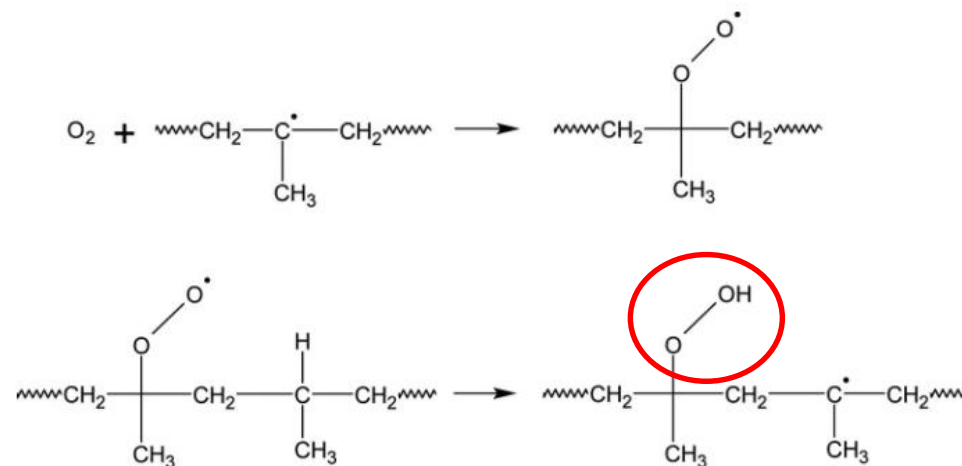
Plasty mN/m : PP 28–32, PE 30–35, PS 35–40, PET 38–44, PVC 38–42

Plazmování PP, PE → 50 mN/m po dobu až měsíců stabilní

ALE: Snížení povrchové energie v čase

Aditiva v plastu, kaučuky (elastomery) – reakce s povrchovými aktivními skupinami

POZOR : dotyk rukou, PE sáčky, rukavice, ideálně Al folie

PLAZMOVÁNÍ POVRCHU NEPOLÁRNÍCH SUBSTRÁTŮ

- Interakce excitovaných částic plazmatu s povrchem substrátu

Precizní čištění povrchu (kovy, sklo) → Zvýšení smáčivosti povrchu lepidlem

Oxidace organických nečistot akt. kyslíkem: $-C-C-C-C \rightarrow CO_2 + H_2O$

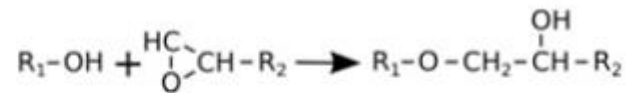
- Interakce vytvořených aktivních skupin na povrchu s lepidlem (reaktivní funkční skupiny $-OH$, $C=O$)

Reaction	Result
----------	--------

hydroxyl + amino

hydroxyl + epoxy

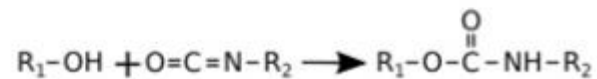
hydroxyl + carboxy

hydroxyl + vinyl

hydroxyl + isocyanate

Aktivní skupina substrát + Aktivní skupina polymerů

$R_1 - OH$ $R_1 - C=O$

$R_2 - N=C=O$

$R_1 - COOH$

$Si - O-CH_3$

W A T E C H

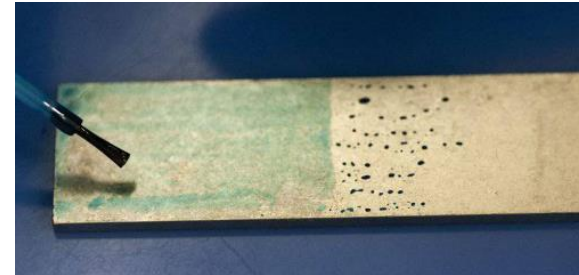
MĚŘENÍ A ANALÝZA POVRCHU SUBSTRÁTU

- Povrchové napětí - smáčivost

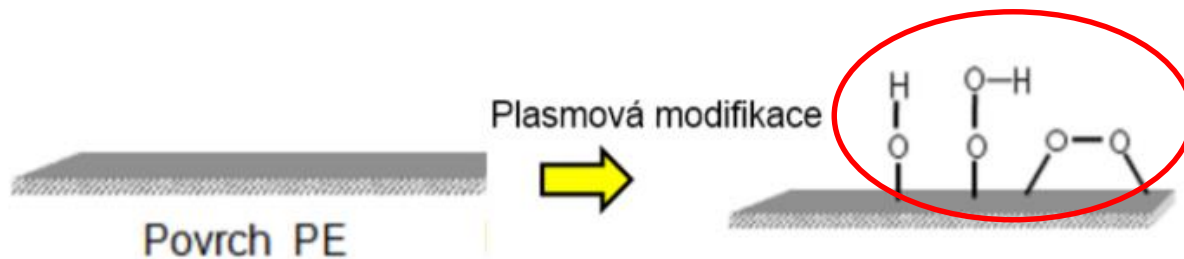
Sada inkoustů - orientační test

Měření kontaktního úhlu – Goniometr

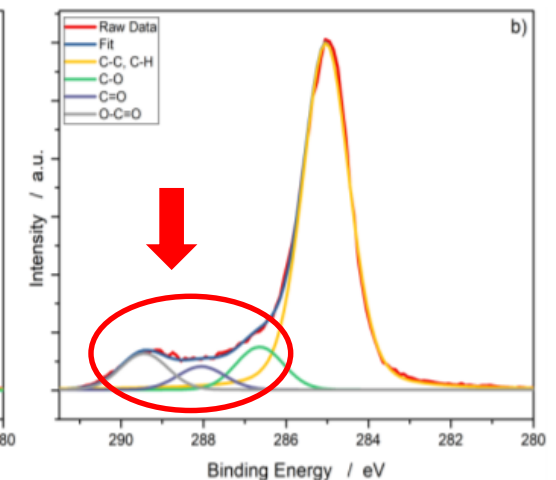
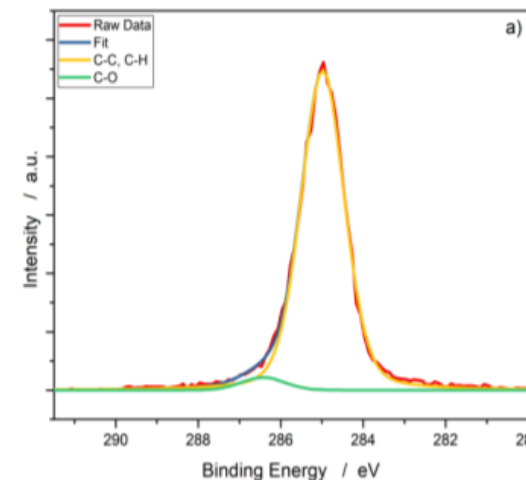
Smáčivost povrchu kapalinami

- Rentgenová fotoelektronová spektroskopie XPS

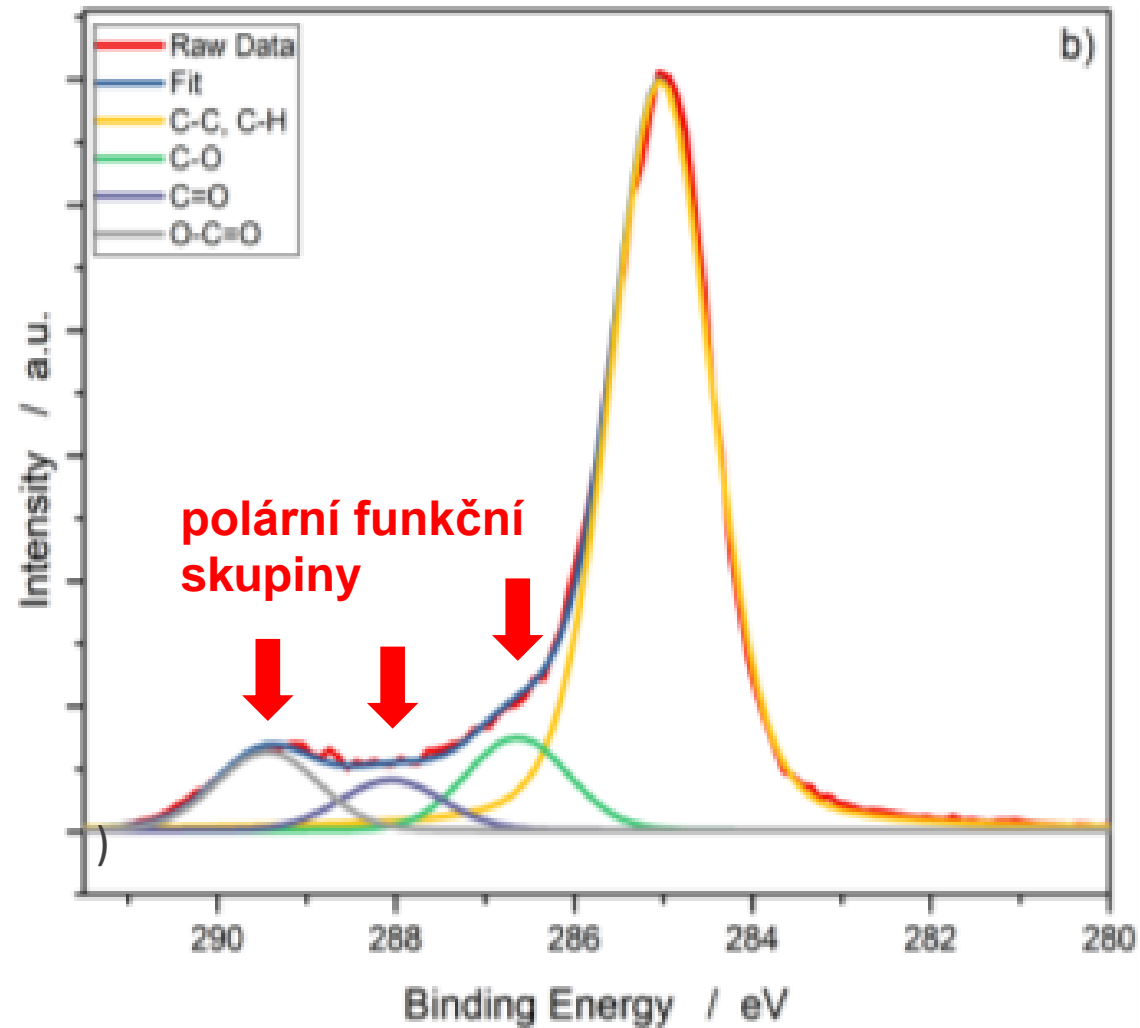
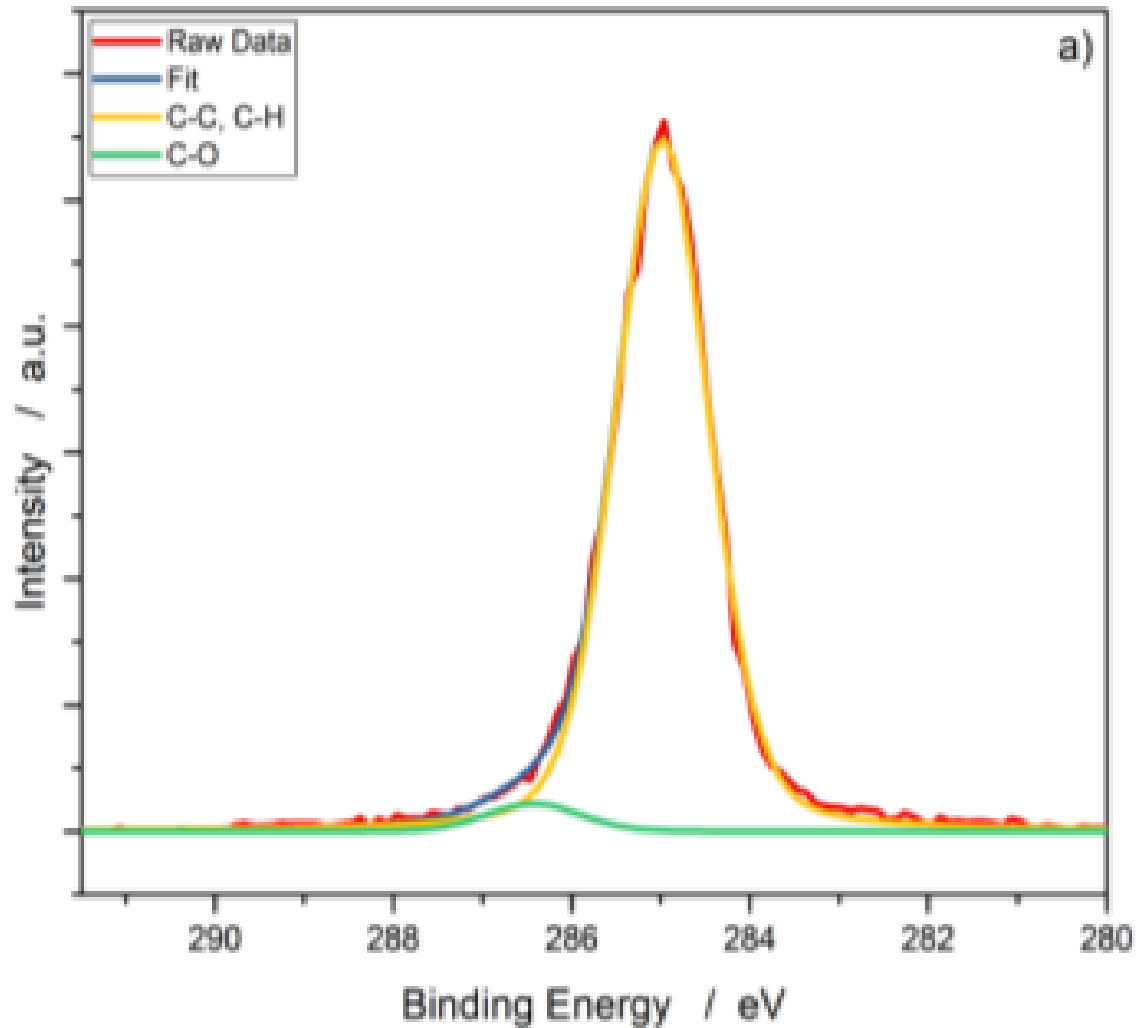
Prvková analýza, **detekce polárních funkčních skupin**

XPS spektrum plazmovaného povrchu PP (Ar/10%N₂)

MĚŘENÍ A ANALÝZA POVRCHU SUBSTRÁTU - XPS

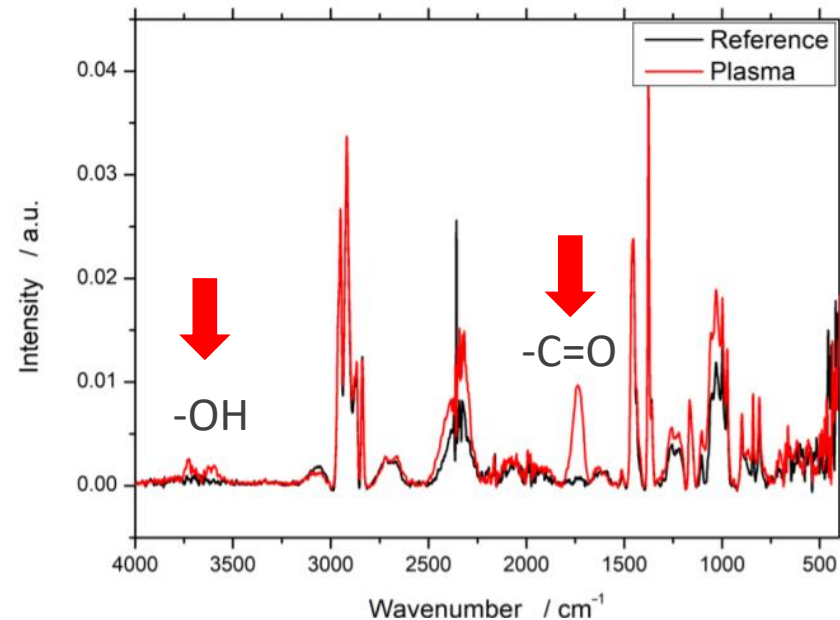

MĚŘENÍ A ANALÝZA POVRCHU SUBSTRÁTU

- IČ spektroskopie FTIR/ ATR

Detekce polárních funkčních skupin, knihovna spekter

FTIR /ATR plazmovaného povrchu PP (Ar/10%O₂)

- Mikroskopie atomárních sil (AFM)

Morfologie povrchu - MIKROSKOPIE

- Scanovací elektronová mikroskopie SEM substrátu

Zvětšení je až 100 000x s rozlišením kolem 3 nm

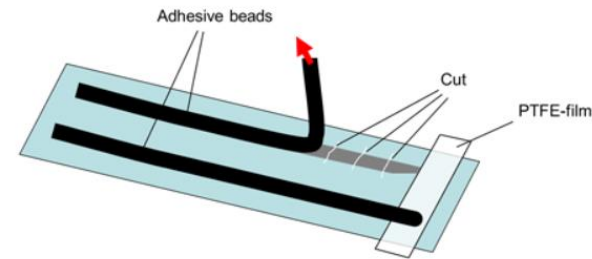
TEST ADHEZE LEPIDLA

- **Destruktivní metody – síla na odtržení lepidla od povrchu**

Chemická vazba lepidla k povrchu vs. fyzikální interakce

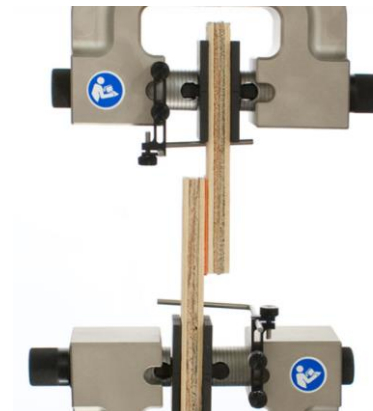
Test na odlupování – peel test

(mezifázová pevnost kontaktu)

Tahové namáhání – pull off test

Smykové namáhání – lap shear test

W A T E C H

OPTIMALIZACE PROCESU PŘEDÚPRAVY SUBSTRÁTU

Pro vhodnou předúpravu je třeba vždy zohlednit celý proces lepení

Vstupní parametry pro optimalizaci vhodné předúpravy

- výchozí substrát a jeho složení
  - stupeň znečištění
  - vlastnosti nanášených materiálů (složení, povrchové napětí)
  - požadovaný takt výroby, manuální provoz, stupeň automatizace
  - bezpečnost procesu
-
- metoda předúpravy
  - optimalizace nastavení zařízení pro předúpravu
-
- VÝVOJ PROCESU**

Aplikaci lepidla je nejlépe provést okamžitě po dokončení celého procesu předúpravy

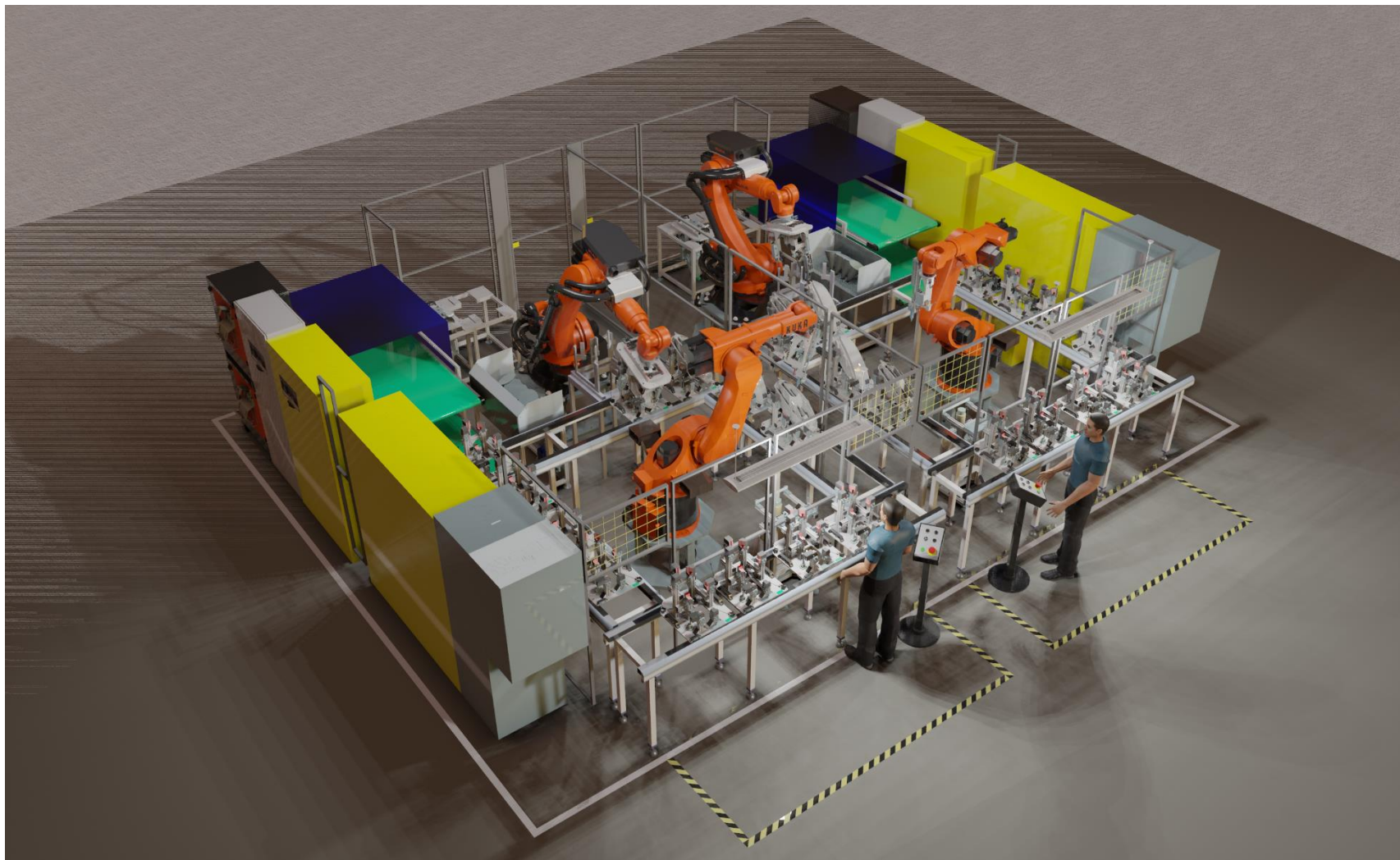
Pokud to není možné, je nutné ověřit aktuální stav aktivace povrchu měřením povrchového napětí

Trvanlivost aktivace závisí na mnoha faktorech: podmínky skladování, složení materiálu (aditiva, teplota)

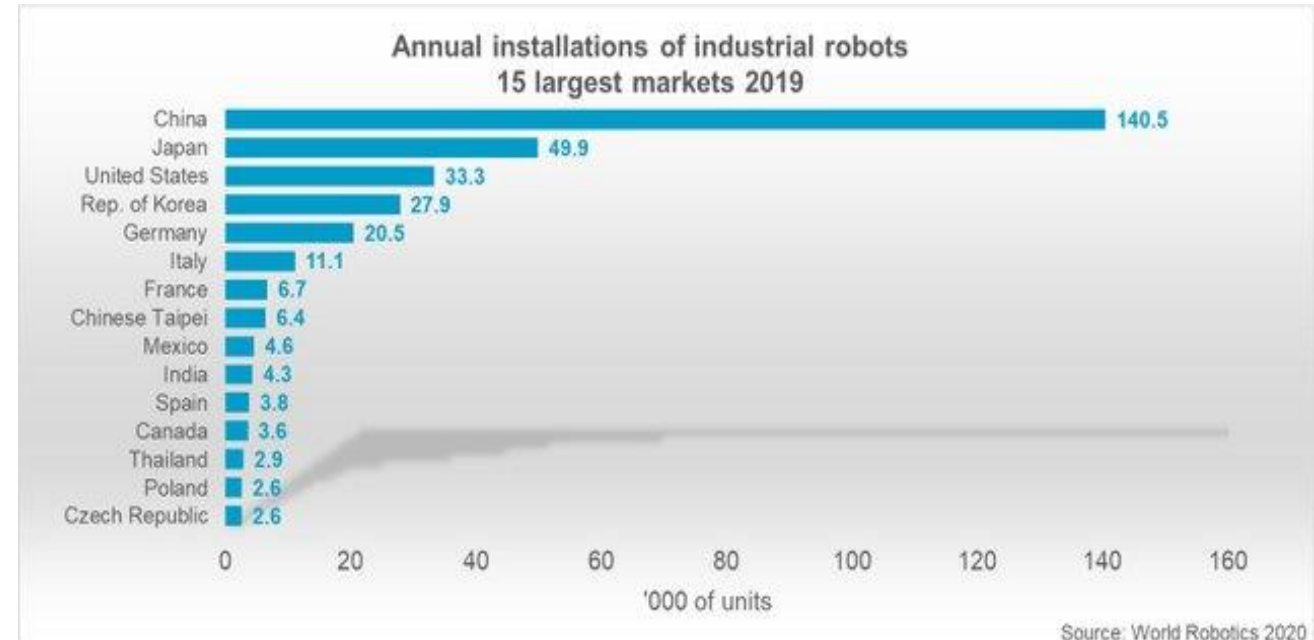
AUTOMATIZACE LEPENÍ – ZKUŠENOSTI A PŘÍSTUP WATECH A.S.

AUTOMATIZACE V LEPENÍ

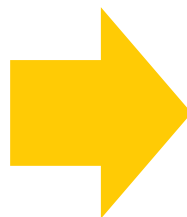
AUTOMATIZACE A ROBOTIZACE V ČR A VE SVĚTĚ A JEJÍ PŘÍNOSY

- **Konkurenční výhoda**
- **Nárůst kvality výroby**
- **Snížení zmetkovitosti**
- **Standardizace procesu**
- **Úspora materiálu**
- **Navýšení kapacity výroby**
- **Nedostatek kvalifikované pracovní síly a pracovníků obecně**
- **Nové nečekané situace – např. pandemie apod.**

AUTOMATIZACE LEPENÍ – ZKUŠENOSTI A PŘÍSTUP WATECH A.S.

AUTOMATIZACE A ROBOTIZACE V ČR A VE SVĚTĚ A JEJÍ PŘÍNOSY

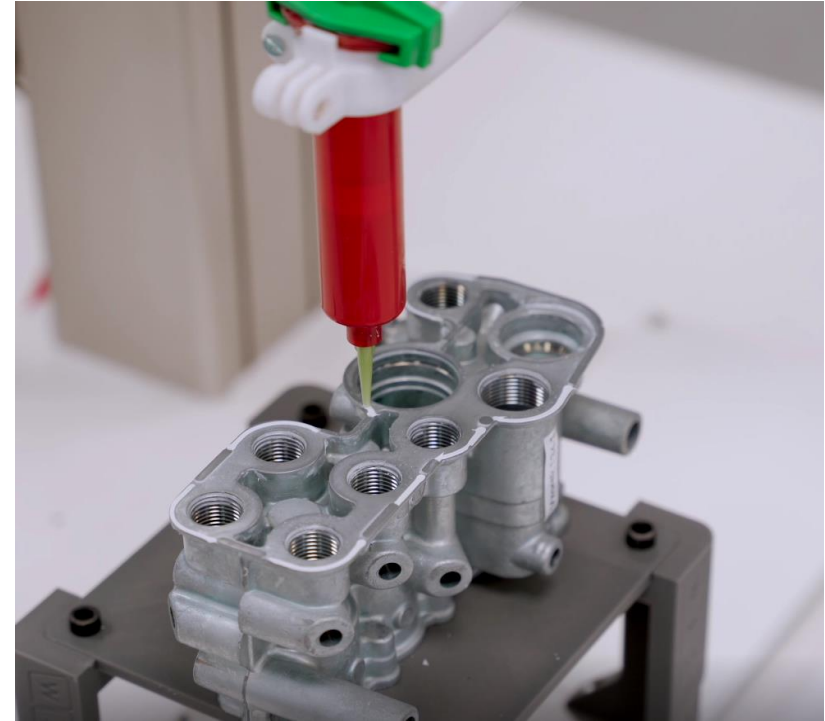
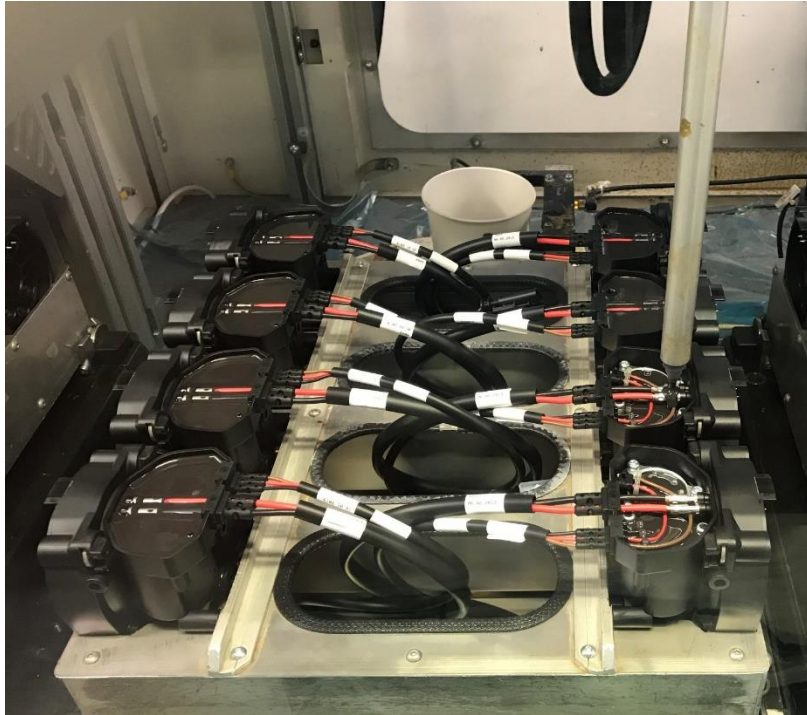

AUTOMATIZACE LEPENÍ – ZKUŠENOSTI A PŘÍSTUP WATECH A.S.

CO SI PŘEDSTAVIT POD PRŮMYSLOVÝM LEPENÍM

- Zalévání, utěsňování, lepení

AUTOMATIZOVANÁ APLIKACE LEPIDEL

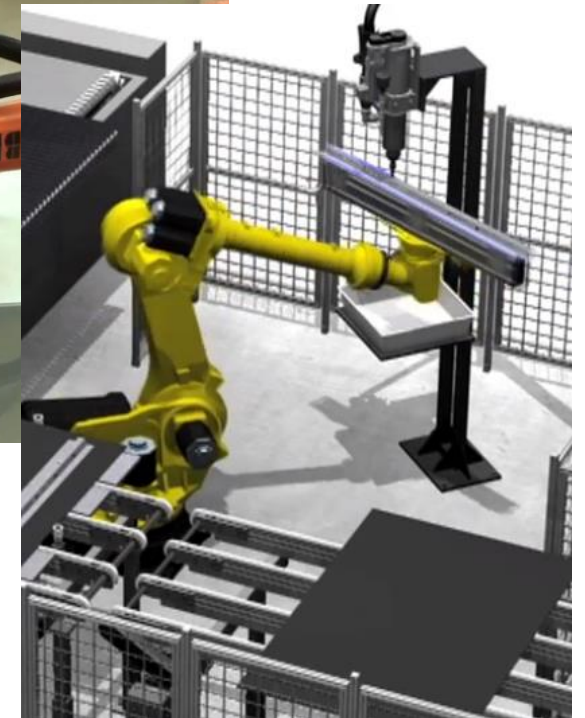
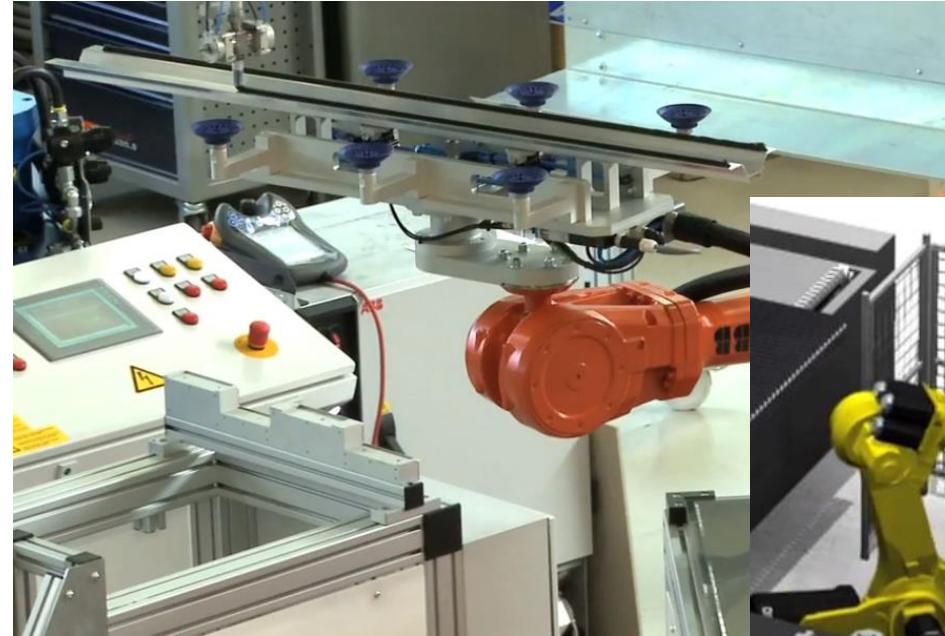
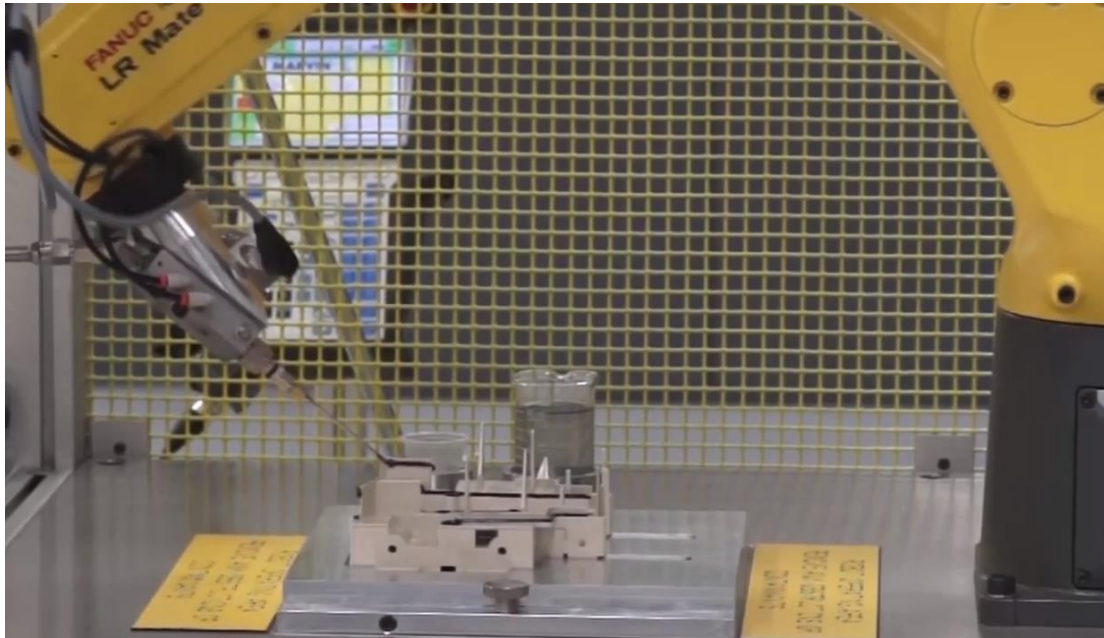
- **Hodí se zejména tam kde:**
  - Vyžadujeme definovanou kvalitu (přesnost, opakovatelnost, reprodukovatelnost)
  - Chceme zrychlit proces
  - Vyrábí se velké množství stejných výrobků
  - Aplikuje se zdraví škodlivý materiál
  - Je náročná manipulace s díly
  - Požadujeme vysokou produktivitu
  - Návaznost na další operace a technologie (dodržení přesného taktu procesu)

AUTOMATIZACE LEPENÍ – ZKUŠENOSTI A PŘÍSTUP WATECH A.S.

AUTOMATIZOVANÁ PRACOVIŠTĚ

- Robotická pracoviště/buňky:

W A T E C H

AUTOMATIZACE LEPENÍ – ZKUŠENOSTI A PŘÍSTUP WATECH A.S.

AUTOMATIZOVANÁ PRACOVIŠTĚ

- Jednoučelové stroje:

AUTOMATIZOVANÉ PRACOVNÍŠTĚ MŮŽE ZAHRNOVAT:

- **Předúprava povrchu** – čištění povrchu, ionizace, plazmování povrchu, aplikace primeru
- **Založení a manipulace s díly** – přípravky, blistery, lineární pojezdy, dopravník, karusel, robot
- **Dávkovací a směšovací zařízení** – nahřívání materiálu, směšování 2K
- **Aplikace materiálu** – tryska pohyblivá na robotu, na lineárním pojezdu nebo stacionární
- **Vytvrzování po nanesení** – působení UV, vlhkosti, na dopravníku, v regálovém systému, v peci
- **Senzorika** – kontrola založení dílů, načítání čárových kódů, pozicování, kontrola dávky lepidla (přímá, nepřímá), bezpečnost
- **Kontrola kvality**

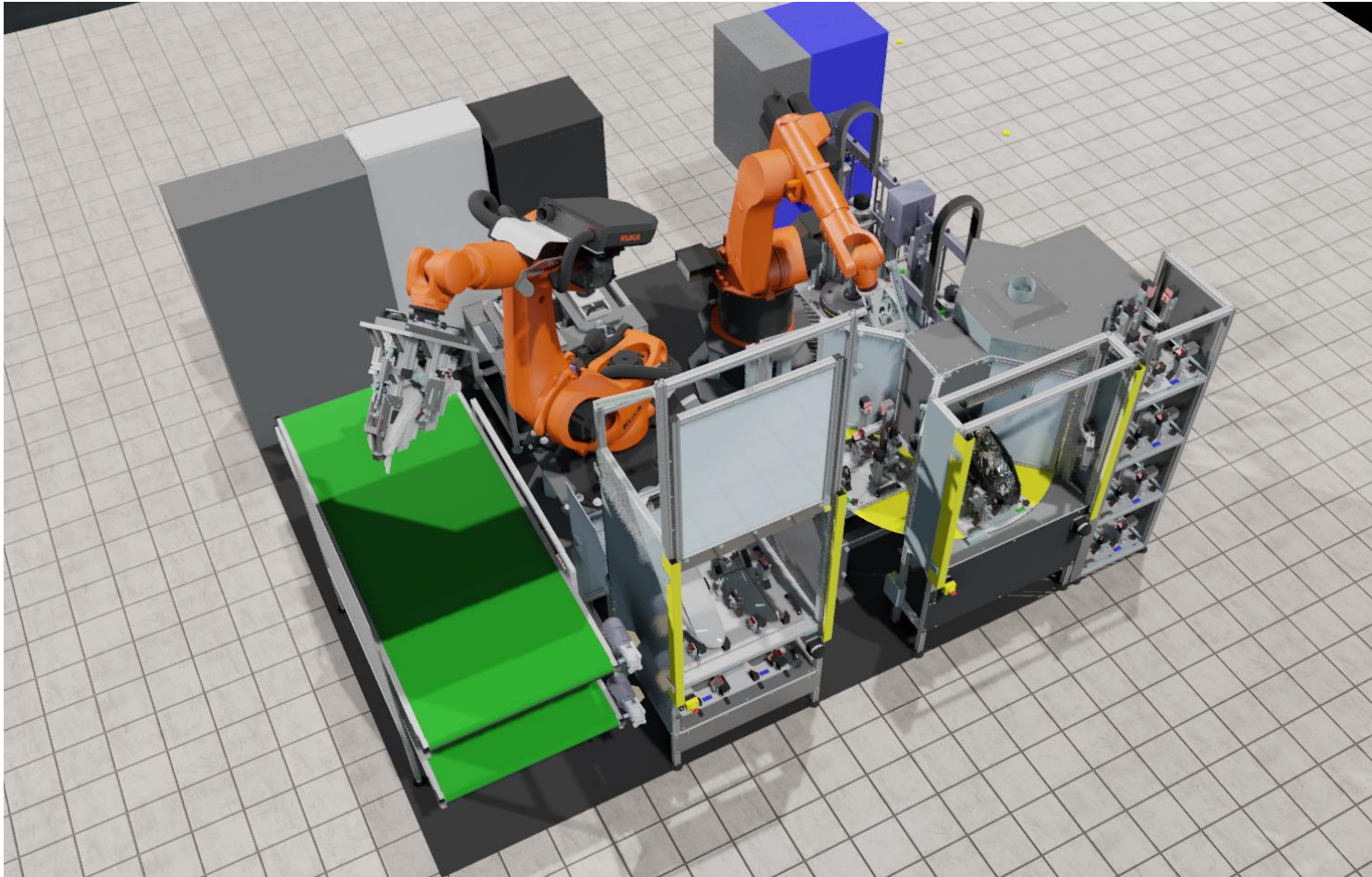

Tvorba komplexního systému

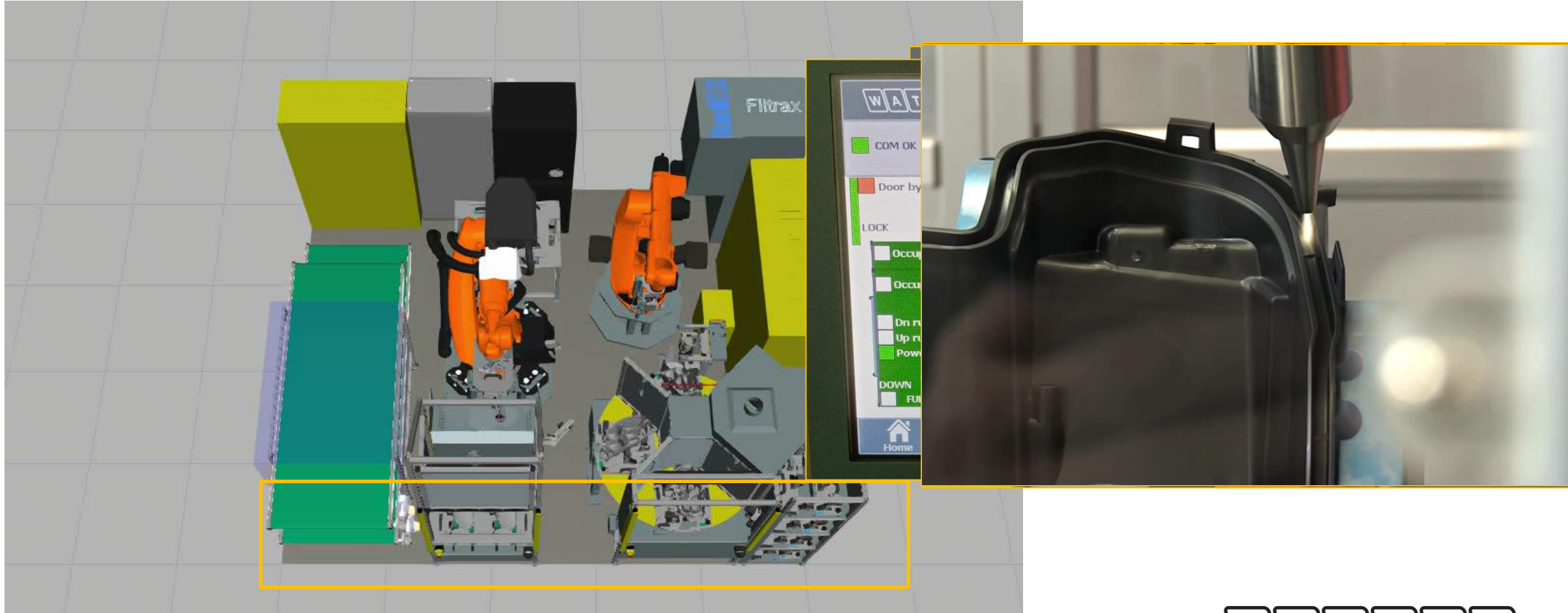
PŘÍKLAD VYSOKÉHO STUPNĚ AUTOMATIZACE LEPENÍ

- Buňka na lepení automobilových světlometů – kontinuální výroba ve vícesměnném provozu

PŘÍKLAD VYSOKÉHO STUPNĚ AUTOMATIZACE LEPENÍ

- Simulace – ověření funkcionality a návrhu pracoviště

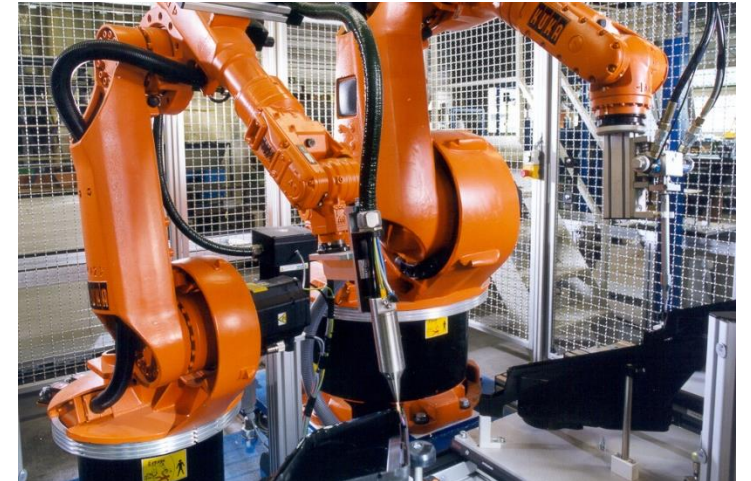
RUČNÍ APLIKACE LEPIDEL

- **Není nutné vždy automatizovat proces lepení**
- **Hodí se zejména tam kde:**
  - Je velká variabilita lepených dílů
  - Relativně nízká a nepravidelná výroba
  - Velká dávkovaná množství
  - Nižší nároky na přesnost

KDO JSME

- **Technologická a konstrukční firma** – partner pro automatizaci
- **Inovační společnost**
- **Dodavatel zařízení pro průmyslové lakování a lepení**
- **Importér předních světových výrobců**
- **Servisní organizace**

TECHNOLOGICKÉ INOVAČNÍ CENTRUM (Rudná u Prahy)

- Školení v oblasti aplikace práškových NH, mokrých NH a lepidel,
- Stříkání a lakování prototypů,
- Ověřování a návrh technologických postupů a vlastností materiálů,
- Návrh a vývoj aplikační techniky a postupů, technické poradenství,
- B2B / B2C, pronájem technologického centra

WATECH

Technologické a inovační centrum:

U Zastávky 771

252 16 Nučice - Praha Západ

www.watech.cz

+420 277 001 002

info@watech.cz

Technologie pro lepení

Ing. Viktor Kreibich

vkreibich@watech.cz

+420 778 071 972